

İslam Ceza Hukuku

Erturhan, Sabri. *İslam Ceza Hukuku*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 1. Baskı, 2020.

Sümeyye Erdoğan

İnsanlık tarihi kadar eski olan suç kavramı, toplumların mücadele ettiği unsurlar arasında yer almıştır. Devlet tarafından suçu önleyici müeyyidelerin uygulanmaması; toplumda kaosa, güvensizliğe, adaletsizliğe neden olur. İslam ceza hukuku; suç ve cezalarını had, kısas ve ta'zîr şeklinde üçlü bir ayrıma tabi tutmuştur. Had, kısas suçları ve karşılık cezaları Kur'an ve Sünnet ile belirlenmiş olup ceza miktarlarında değişiklik yapılamaz. Ta'zîr suç ve cezaları ise devlet otoritesine bırakılmıştır. Alana dair yazılan güncel çalışmalar arasında tanıtımını yapacağımız İslam Ceza Hukuku adlı eserin önemli bir yeri vardır. Kitap ceza hukukuna dair yüksek lisans tezi, doktora tezi, makaleler ve kitaplar başta olmak üzere birçok akademik çalışması bulunan Prof. Dr. Sabri Erturhan tarafından kaleme alınmıştır.

Eser önsöz, 1) İslam Ceza Hukuku Genel Hükümleri, 2) Had Suçları ve Cezaları, 3) Kısas Suçları ve Cezaları, 4) Ta'zîr Suçları ve Cezaları şeklinde dört bölüm ile sonuç ve kaynakçadan oluşmaktadır.

İlk bölümde İslam Ceza Hukukunun Niteliđi, İslam Ceza Hukukunun Karakteristik Özellikleri, İslami Cezalara Yönelik Farklı Yaklaşımlar, Suç Kavramı ve Ceza Kavramı başlıkları yer almaktadır. İslam Ceza Hukukunun Niteliđi bölümünde hukuk, müeyyide, ceza hukuku gibi kavramlar açıklandıktan sonra ceza hukukunu diğer hukuk dallarından ayıran yöne yer verilmiştir. Suçun; hayata, hürriyete ve mala yönelik müeyyidelerinin bulunduğu ve bu müeyyidelerin tatbikinin de devlet eliyle ve İslam'ın koyduğu sınırlarda yapıldığı ifade edilmiştir.

Bir bilim dalı olarak ceza hukukunun, devletle suç faili arasında kurulan zorunlu ilişki sebebiyle kamu hukukunda yer aldığını belirten yazar; ceza hukukunun kendi içinde de maddi ceza hukuku ve ceza muhakemesi hukuku şeklinde ikili bir taksime tâbi tutulduğunu söylemiştir. Daha sonra ceza hukukunun; devlet hukuku, idare hukuku, medeni hukuk, borçlar hukuku, kriminoloji gibi diğer bilim dallarıyla ilişkisine değinmiştir.

Eserde İslâm ceza hukukunun karakteristik özellikleri bölümünde; diniliği, ahlaki değerleri koruması, suç ve cezanın kanuniliği, ceza kanunlarının geriye yürümemesi, mekan bakımından infazın sınırlanması, ceza kanunları önünde eşitlik, hukûkullah ve

Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Hukuku Bölümü, Sivas ssumeyyeerdogan@gmail.com
Graduate Student, Sivas Cumhuriyet University, Institute of Social Sciences, Islamic Law, Sivas/Turkiye ssumeyyeerdogan@gmail.com

*This article has been reviewed by at least one referee and scanned via a plagiarism software.
Bu makale en az bir hakem tarafından incelenmiş ve intihal yazılımı ile taranmıştır.*

Erdoğan, Sümeyye. "İslam Ceza Hukuku-Kitap Kritiđi". *Mutalaa* 3/2 (Haziran 2024), 170-175.

ORC ID: orcid.org/0000-0003-3304-3878
ROR ID: <https://ror.org/ror.org/04f81fm77>
DOI: doi.org/10.5281/zenodo.12668188

Geliş tarihi: 16.04.2024
Kabul tarihi: 24.06.2024

hukûk-ı ibâd şeklinde tasnifi, şüpheden sanığın yararlanması, af ve tövbenin cezaları düşürmesi, gizleme ilkesi, kendine özgü cezalar ihtiva etmesi, ispat zorluğu, infazın aleniliği, işkence yasağı olmak üzere on dört husus açıklanmıştır.

Bir sonraki başlık olan İslami cezalara yönelik farklı yaklaşımlar kısmında cezaların tarihsel olduğu, çağa uygun olmadığı, bireyselleştirilmediği iddialarına cevap verilmiştir. Dipnotta daha geniş bilgi için yazarın aynı konuda tafsilatlı bir şekilde ele aldığı eseri *İslam Ceza Hukuku Etrafındaki Tartışmalar*'a yer verilmiştir.

Yazar bir sonraki kısımda suç kavramını ele almış, daha önce yapılmış farklı tanımları zikretmiştir. Bir fiilin suç kapsamında değerlendirilmesine neden olan genel unsurlar; kanunilik, maddi unsur, hukuka aykırılık ve manevi unsur olmak üzere dört alt başlık altında açıklanmıştır. Bu kapsamda olan ve olmayan durumlar tek tek izah edilmiştir. Daha sonra suç çeşitleri; had, kısas, ta'zîr gerektiren suçlar olarak üç bölüme ayrıldığı belirtilmiş ve genel bilgiler verilmiştir. Suçların özel beliriyş şekilleri olarak suça teşebbüs, suça iştirak, suçların içtimaı konularını açıkladıktan sonra da suçla mücadele yöntemlerine, suçun işlenmesine engel olabilecek durumlara yer verilmiştir.

Ceza kavramı başlığında ilk olarak cezanın tanımına yer verilmiştir. Cezanın ilkeleri olarak kanunilik, şahsilik, genellik, suç/ceza arası uygunluk durumları ifade edilmiştir. Eserde cezalandırmanın gayesi olarak adaletin tesisi, temel maslahatların korunması, suç işleme eğiliminde olanları caydırma, suçlunun ihlalinin karşılığını alması ve ıslah olması, tekerrüre engel olma, uhrevi cezayı düşürme, mağdur ve yakınlarını teskin, ihkak-ı hakkın önlenmesi başlıkları yer almaktadır. Cezayı ağırlaştırıcı sebepler; tekerrür, itiyat, failin sıfatı, mağdurun sıfatı, aleniyet, zaman ve mekân olarak belirtilmiştir. Cezayı hafifleten sebepler; şüphe bulunması, hastalık, akrabalık, kölelik, muhsan olmama, irtidatta kadınlık, suç kastının yoğun olmaması, şahsi cezasızlık hali olarak ifade edilmiş ve kapsamaları, etkileri açıklanmıştır. Cezayı düşüren sebepler ise; mağdurun rızası, suçlunun ölümü, suçlunun tövbesi, af, sulh, zamanaşımı, kısas edilecek organın yokluğu, kısasa vâris olmaktır. Had, kısas ve ta'zîr cezaları arasındaki farkların açıklanması ile birinci bölüm sonlandırılmıştır.

Yazar eserin ikinci bölümünde had suç ve cezaları kapsamında zina, kazf, sarhoşluk, hırsızlık, hırabe, irtidat ve bağı suçlarını tafsilatlı bir şekilde ele almıştır.

Zinanın tanımını, bu tanımında Hanefi ve Cumhur fakihleri arasında farklılığı ve bu farklılığa binaen suçun mahiyetindeki görüş ayrılıklarını aktaran yazar; suçun hukuki dayanağını ve bu fiilin yasaklanması ile ırz, namus, aile hayatı, nesep kavramı, insan onuru gibi değerlerin korunduğunu açıklamıştır. Daha sonra suçun ispat vasıtalarından; şahitlik, ikrar, liândan kaçınma ve diğer karîneler -hamilelik, bilirkşi rapor, video vb.- hakkında dört mezhebin görüşlerini aktarmıştır.

Yazar eserinde bekarın cezası olan celdeyi ve mahremle ilişkinin cezasını dört mezhebe göre açıklamıştır. Evlinin cezası olan recm cezasına ise geniş bir yer vermiştir. Konu hakkındaki görüş ayrılıklarını kabul edenler-etmeyenler ve gerekçeleri şeklinde klasik ve çağdaş dönem olarak ayrı ayrı incelemiş, daha sonra da konu hakkında değerlendirmede bulunmuştur. En sonunda zina cezası olan celde, sürgün ve recmin uygulanışı hakkında bilgi verdikten sonra zina cezasını düşüren yedi unsuru vererek konuyu noktalamıştır.

İkinci had suçu olarak, zina iftirasında bulunma veya bir kimsenin nesebini inkâr etme olarak tanımlanan kazf suçu ele alınmıştır. Yazara göre bu ceza ile korunan hukuki yarar insan haysiyeti, iffeti ve kamu ahlakıdır. Kazf suçunun unsurları taraflar, suç kastı ve suçun maddi unsuru olan zina isnadıdır. Suçun ispatı mağdurun şikâyetine bağlıdır ve şahitlik, ikrar, yemin gibi yollarla yapılır. Cezası ise seksen celde, şahitlik ehliyetinin yitirilmesi ve fisk vasfıyla damgalanma olarak belirlenmiştir. Cezanın infazından önce ve sonra yapılan tövbenin şahitlik ehliyeti ile fisk vasfına etkisi konusunda Hanefiler ve cumhur arasında görüş farklılığı bulunmaktadır. Kazf cezasını düşüren unsurlar altı maddede özetlenmiştir.

Şüribü'l-hamr olarak zikredilen üçüncü had suçu sarhoşluktur. Yazar ilk olarak hamr kavramını açıklamış, daha sonra sarhoş edici ürünleri dokuz maddede özetlemiştir. Hanefi mezhebine göre hamrın içilmesi had cezası gerektirirken, hamr dışında kalan ve 'nebiz' olarak nitelenen müskiratın sadece içilmesinin had cezası için yeterli olmayıp, sarhoşluk şartı arandığı vurgulanmıştır. Sarhoşluğun kriterinde mezhep içinde iki yaklaşım bulunmaktadır. "Ebu Hanife'ye göre sarhoşluğun kriteri kadını erkekten, yeri gökten, kürkü üst elbiseden ayırt edemeyecek halde olmasıdır" (s.179). "İmameyn'e göre ise sarhoşluğun kıstası failin sözlerinin birbirine karışması, ifadelerin ciddi mi şaka mı olduğunun anlaşılmamış olmasıdır. Bu hususta İmameyn'in görüşü esas alınmıştır. Hanefiler dışındaki fakihler ise, hamrla diğer müskirat arasında herhangi bir ayırım yapmamışlar ve alkollü içkileri içen şahısların mutlaka sarhoş olmalarını da şart koşmamışlardır" (s.179). Eserde suçun maddi unsuru başlığında bu suçun kapsamına girebilecek çeşitli örnekler ve bu örnekler hakkında mezheplerin görüşlerine yer verilmiştir. Manevi unsur ifade edildikten sonra zimmî veya diğer ehl-i kitabın kendi inanç ve uygulamalarında şarap ve müskiratın mubah olması sebebiyle onlara hadd-i şürib veya hadd-i sükr uygulanamayacağı hükmüne yer verilmiştir.

Yazara göre alkollü içki içme suçu şahitlik ve ikrar ile sabit olur. "Fukahânın cumhuruca göre ağzı alkol kokana salt bu kokuya istinaden had uygulanmaz" (s.183). Dava zaman aşımına uğramamışsa -tercih edilen süre bir ay- koku dikkate alınmaksızın faile had cezası infaz edilir. Hanefî, Şâfî ve Hanbelî mezheplerine göre salt kusma ile hadd-i şürib uygulanmaz. Eserde ispat yöntemleri arasında bilimsel yöntemlere de yer verilmiştir.

Şarap içme karşılığı Allah'ın haram kıldığı bir fiili işlemesi nedeniyle günahkâr olma, adalet vasfının kaybedilmesi nedeniyle fiskla damgalanma ve bedeni celde cezası şeklinde üç farklı ceza bulunduğu belirtilmiştir. Celdenin miktarı konusunda ise mezheplerce ihtilaf bulunmaktadır. Cumhura göre bu miktar seksen celde iken Şafîiler'e göre kırk celledir. Yazar iki farklı yaklaşım hakkında bazı klasik ve çağdaş dönem hukukçularının görüşlerine de yer vermiştir. Daha sonra da cezanın infazı için gerekli durumları ve cezayı düşüren halleri zikretmiştir.

Yazar dördüncü had suçu olan hırsızlığı "cezai ehliyeti bulunan bir kimsenin on dirhem nisap miktarına ulaşan ve çabuk bozulmayan mütekavvim bir malı, bu mal üzerinde bir hak ve mülkiyet şüphesi bulunmaksızın muhafaza edildiği yerden gizlice almasıdır" (s.191) şeklinde tanımlamıştır. Korunan hukuki yarar ifade edildikten sonra suçun unsurları izah edilmiştir. Bu bölümde hıyânet, gasb, intihâb, ihtilâs, tarrâr, tırnakçılık kavramlarının hırsızlık haddi kapsamında değerlendirilmeme sebeplerine yer verilmiştir. Eserde malda bulunması gereken şartlar; mütekavvim

olma, nisap miktarına ulaşma, başkasına ait olma, muhrez olma şeklinde dört alt başlıkta ayrıntılı olarak verilmiştir. Mâlikî, Şafî, Hanbelî ve Hanefî mezhebi içinde de Ebû Hanife ile Ebû Yusuf'a göre mütekavvim mal kapsamına girmeyen durumlara izah edilmiştir. Mecelle mazbatasında yer alan "nâsa erfak ve maslahat-ı asra evfak olmak hasebiyle ihtiyar olunur" (s.201) kuralına binaen günümüz şartlarında yaşanan değişmelere dikkat çekerek yazar kendi görüşünü de ifade etmiştir. Eserde nisaba ulaşmış olma şartına geniş bir yer ayrılmış; çağdaş ve klasik dönem fakihlerinden nisabı gerekli görmeyenler, nisabı gerekli görenler, üç dirhem veya çeyrek dinar olduğu görüşünde olanlar, on dirhem veya bir dinar olduğu görüşünde olanlar ve diğer görüşlerde olanlar ele alınmıştır. Sonrasında yazar kendi değerlendirmelerini ayrıca ifade etmiştir. Malın başkasına ait olması şartında alt ve üst soyun birbirlerinin mallarından çalmaları, müşterek maldan çalma ve beytûlmâlden çalma durumları yer almaktadır. Malı koymakla, sahibinin onu zayi etmiş sayılamayacağı mahal anlamına gelen muhrezlik şartında hırs çeşitleri ve hırs özelliğini bozan durumlar -nebbâşlık, karı koca arasında hırsızlık, akraba arasında hırsızlık, misafirin hırsızlığı, elektronik ortamda hırsızlık- yer almaktadır.

Eserde mahkeme sürecinin başlatılabilmesi için iki farklı yaklaşım olduğu ifade edilmiştir. Malikilere göre mağdurun davacı olması şart değilken, diğer mezheplere göre mutlaka mağdurun şikayetçi olması gerekir. İspat vasıtaları ise şahit, ikrar, yemin-i merdûde ve karineler olarak sıralanmıştır. Kesme ve çalınan malın tazmini şeklinde belirlenen suçun cezasında ise dört mezhepçe ihtilafa düşülen durumlar ve cezayı düşüren haller eserde müellif tarafından belirtilmiştir.

Beşinci had suçu olan hırabe; "güç ve otorite sahibi bir kişi veya grup tarafından insanların sefer veya seyahatlerine engel olmak, yolcuların mallarını almak veya canlarına kastetmek amacıyla cebren ve alenen yolların kesilmesidir" (s.228). "Hırâbenin mahiyeti cebren, alenen ve kasıtlı olarak yolcuların korkutulma veya mallarının alınması veyahut öldürülmeleri hususunun oluşturduğu konusunda bütün mezhep fakihleri ittifak içerisinde. Bu fiillere ilaveten Mâlikî, Şafî ve Zâhirî hukukçuları, kadının istismarı amacıyla yolların tutulmasını hırabe kapsamına almışlardır" (s.228). Yazar bu konuda İbnü'l-Arabî, Muhammed Ebu Zehra, Seyyid Sâbık gibi isimlerin düşüncelerine de yer vermiştir. Hırabe-bağy ilişkisinden ve korunan hukuki yararlarından sonra suçun unsurları ele alınmıştır. Bu kapsamda suçun kanuni unsuru olarak Mâide suresi 33. ayeti ve ayetin nüzülü hakkındaki farklı rivayetler verilmiştir. Eserde suçun gerçekleşme şartları olarak fail, alenilik, silah, suç mağduru, mal, mekan unsurları mezheplerin ihtilaflarına da yer verilerek geniş bir şekilde açıklanmıştır.

"Hanefî, Şafî ve Mâlikî mezhebine göre hırâbe suçu iki adil şahit ve faillerin bir kez ikrarıyla sabit olur. Hanbeli mezhebi ile Hanefî hukukçusu Ebû Yusuf'a göre iki defa olması şarttır. İkrardan rücû geçerlidir" (s.240). Suçun cezası işlenen fiilin boyutuna göre değişmektedir. Buna göre yol kesme-korkutma, mal alma, adam öldürme, adam öldürme ve mal alma şeklindeki bu dört farklı suçun cezası da dört farklı ceza olarak belirlenmiştir. Yazar eserinde cezayı düşüren halleri beş maddede toplamıştır. Hırabe suçunu diğer suçlardan ayıran en temel özellik ise tövbe halinde bu suç için belirlenen cezanın düşmesidir.

Altıncı had suçu olan "irtidat veya riddet; diliyle kelime-i şahadet telaffuz eden bir kimsenin kendi iradesiyle İslam'la alakasını keserek inkara yönelmesidir" (s.247). Müellif suçun kanuni unsuru olarak ayet ve hadislerle yer vermiştir. Maddi unsuru ise;

“irtidat hali fiil, söz, terk ve itikat gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilir” (s.248). Yazar bunların dışında sihir konusunu fakihlerin daha detaylı bir şekilde ele aldıklarını belirttikten sonra konu hakkındaki görüşlere yer vermiştir. Suçun manevi unsurunda ise sarhoşun ve mümeyyiz çocuğun irtidatı hakkında mezheplerin görüşleri ayrıca ifade edilmiştir. “Suçun ispatı iki adil şahidin şehadetiyle veya failin bir defa ikrarıyla sabit olur.” (s.254).

Müellif, mürtedinin tövbesinin meşruiyetinin bütün mezheplerce kabul edildiğini ancak hükmü ve süresi konusundaki ihtilaflar ifade edilmiştir (s.254). Mürtedin cezası aslî, tebeî ve tekmlî şeklinde tasnif edilmiştir. Kadın mürtedin idamı konusunda Hanefi mezhebinin, diğer mezheplerden ayrılan görüşlerine yer verilmiş, ek ceza olarak malın müsaderesi ve mirasçılığı da dört mezhebe göre ifade edilmiştir. Eserde irtidat cezası etrafındaki tartışmalar ifade edildikten sonra yazar kendi değerlendirmesini sunmuştur.

Had suçlarının sonuncusu olan “bağy suçu siyasi nitelikli bir suçtur. Bir suçun bağy sayılabilmesi için fiilin örgütsel ve kitlesel olması, bütünüyle yönetimi devirme, iktidarı ele geçirmeye matuf olmalı ve nihayet bu hareketin bir iç savaş durumu arz etmesi gerekir” (s.277). Eserde suçu oluşturan unsur ve şartlar; kanuni unsur, fail, maddi unsur, suç mağduru, manevi unsur olarak ayrı ayrı izah edilmiştir. İsyanla ilgili verilecek ceza suçun şiddetine göre farklılık arz eder. Yazar bu cezaları altı maddede izah etmiştir. Çarpışma esnasında bağy ehlinden öldürülenlerin cenaze namazlarının kılınması hususunda Hanefi mezhebinin cumhurdan farklı olarak kılınmayacağı yönünde fetva verdiği belirtilmiştir. Bölümün son kısmında ise casusluk faaliyetlerine kısaca değinilmiştir.

Eserin üçüncü bölümünde yer alan Kisas Suç ve Cezaları, hayata ve vücut bütünlüğüne yönelik suçlardır. Adam öldürme ve müessir fiiller şeklinde iki kısma ayrılır.

“Adam öldürme yasağının hukuki dayanağı Kur’ân ayetleri ve hadislerdir” (s.291). Suç için uygun görülen ceza ile korunan hukuki yararlar yazar tarafından çeşitli açılardan ifade edilmiştir.

“Adam öldürme fiilleri failin kastına göre bir tasnife tabi tutulmaktadır. Yazar bu hususta en ayrıntılı tasnife sahip olan Hanefî mezhebini esas almıştır. Kasten, şibhü’l- amd, hataen, hata yerine geçen ve tesebbüben olmak üzere beş alt başlıkta konuyu ele almıştır.

Kasten adam öldürme suçunun unsurları; fail, maktul ve öldürme araçları şeklinde sıralanmıştır. İspat vasıtası olarak şehâdet, ikrâr ve kasâmeye yer verilmiştir. Şehadet ve ikrarı destekleyici, kuvvetlendirici deliller karine ve emarelerdir. Kasten adam öldürme için belirlenen asli ceza kısastır. Yazar, cezanın infazı ile ilgili ayrıntılara mezhep ihtilaflarıyla birlikte yer vermiş, kefarete kavramını açıklamıştır. Asli cezalar dışında bedeli ceza olarak diyet ve ta’zîr; tabi ceza olarak da mirastan ve vasiyetten mahrumiyet ele alınmıştır. Kisası düşüren sebepler; kısas mahallinin ortadan kalkması veya katilin ölmesi, af, sulh ve kısasa vâris olmak, cinnet, mağdurun suç failinin fûruû olması, mağdurun rızasının olmasıdır.

“Şibhü’l- amd; fiilin istenmesi fakat sonucun istenmemesi şeklinde îkâ edilen öldürme çeşididir” (s.304). Ceza olarak ağırlaştırılmış diyet ve diyet yükümlüsü olarak da âkile kavramlarını açıklayan müellif; hataen öldürme, hükmen hata kabul edilen öldürme,

tesebbüben katil kavramlarını açıklamıştır. Bölümün sonunda ceninin düşürülmesi ile ilgili görüşlere yer verilmiştir.

Müessir fiilerden kasıt; “insan vücudunda bedeni zararlara yol açmakla birlikte mağdurun ölümüne neden olmayan, başkaları tarafından ikâ edilen fiillerdir. Bu tabir yaralama, dövme, itip-kakma, sıkma, bir organı izale etme, saç yolma vb. her türlü cismani zararları kapsadığı gibi, kişinin aklî ve ruhî meleke veya fonksiyonlarına yönelik haksız fiileri de kapsamaktadır” (s.313). Müellif hukuki dayanağı ve korunan hukuki yararı izah ettikten sonra müessir fiil çeşitlerini ele almıştır. Ceza olarak da karşımıza dört başlık çıkmaktadır. Bunlar kısas, ta’zîr, diyet ve erştir.

Eserin dördüncü bölümünde Ta’zîr Suç ve Cezaları ele alınmıştır. “Hakkında had ve keffaret bulunmayan suç ve günahlarda, Allah ve kul hakkı olarak infaz edilmesi gerekli olan fakat miktarı ve keyfiyeti nasslarla belirlenmemiş olan cezalardır” (s.321). Yazara göre ta’zîr cezalarının varlığı İslam hukukunun kamu yararına göre her çağa uygun, gelişmeye açık ve dinamik yapısını göstermektedir. “Cezada, ise suçlunun ıslahı ve suça eğilim gösterenlerin caydırılması gibi özel ve genel iki amaç aranır” (s.322).

Müellif ta’zîr cezalarını bedeni, hürriyeti bağlayıcı ve mâli cezalar şeklinde üçlü bir ayrımla ele almıştır. Bedeni ceza kapsamında siyaseten katil ve celde; hürriyeti bağlayıcı cezalar arasında hapis ve sürgün; mali cezalar arasında malın müsadere edilmesi veya suçlunun para cezasına çarptırılması gibi müeyyideler ayrıntılı şekilde açıklanmıştır.

Yazar Prof. Dr. Sabri Erturhan eserini sonuç bölümünde yaptığı genel değerlendirme ile sonlandırmıştır.

Ele alınan konuların tanımı, mahiyeti, hukuki dayanağı ve korunan hukuki yararı sistematik olarak ifade edilmiştir. Söz konusu ayet ve hadisler metinleriyle birlikte verildiği yerler bulunmaktadır. Bazı konularda Hz. Peygamber ve sahabe döneminde yaşanan ilgili olayların anlatıldığı görülmektedir. Zira müellif çalışmanın amaçlarından birinin de mevcut ceza hukuku prensiplerinin vahiy döneminden beri varlığını göstermek olduğunu ifade etmektedir. Müellif açıklamaların çok özet geçerek anlaşılabilir, çok detaylı ele alınıp da usandırıcı olmamasını amaçladığını belirtmektedir. Bu özelliği taşıması sebebiyle eser orta hacimli bir yapıya sahiptir. Kullanılan kaynaklar zengin olmakla birlikte asıl kaynaklara ulaşılmıştır. Eser açık ve anlaşılır bir dile sahiptir. Konuların kapsamlı bir şekilde ele alınması sebebiyle özellikle ilahiyat öğrencileri için güzel bir kaynak niteliğindedir. Konulara dair klasik ve çağdaş dönem tartışmalarına ayrıca değinilmesi ve yazarın kendi kanaatini de ifade etmesi okuyucu için konu bütünlüğü sağlamaktadır. Ceza hukuku alanında yapılacak çalışmalara da rehber olacağı kanaatindeyiz.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Yazar(lar) / Author(s): Sümeyye Erdoğan

Finansman / Funding: Yazarlar, bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadıklarını kabul ederler / The authors acknowledge that they received no external funding in support of this research.